

N:o 14.

Ank. till Riksd. kansli den 17 febr. 1889, kl. 1 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 67 § konkurslagen den 18 september 1862 och till lag angående ändrad lydelse af 3 § i lagen angående enskild sedelutgifvande banks, banksaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889 än äfven väckta motioner om ändringar i konkurslagen den 18 september 1862.

Till lagutskottets handläggning hafva öfverlemnats dels af båda kamrarne Kongl. Maj:ts den 24 sistlidne januari till Riksdagen aflättna proposition, n:o 15, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 67 § konkurslagen den 18 september 1862 och till lag angående ändrad lydelse af 3 § i lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889, dels ock af Andra Kammaren tre särskilda inom sistnämnda kammare väckta motioner, n:o 118 af herr *A. Svenson* i Edum, n:o 133 af herr *C. T. Lind* och n:o 188 af herr *M. Dahn*, i hvilka motioner föreslås ändringar i konkurslagen den 18 september 1862. Öfver samtliga dessa framställningar får utskottet härmed afgifva utlåtande.

I skrifvelse den 2 maj 1888, n:o 43, anhöll Riksdagen, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ändring i gällande konkurslag i syfte att medelst bestämda föreskrifter i afseende å arfvodet för konkursbos förvaltning förekomma att sam-

ma arfvode kan uppdrivas till oskäligt belopp. Såsom ett sätt att vinna detta mål antyddes i nämnda skrifvelse införande af en föreskrift, att arfvodet skulle bestämmas särskildt för rättens ombudsman och särskildt för gode männen och sysslomännen, samt att borgenärernas beslut om det förra alltid skulle af gode männen eller sysslomännen underställas domstolens pröfning.

Vid denna skrifvelses föredragning i statsrådet den 13 december 1889 anförde statsrådet och chefen för justitiedepartementet, att hvad af Riksdagen blifvit anmärkt och föreslaget beträffande arfvodet till rättens ombudsman syntes vara förtjent af beaktande. Dock ansåge departementschefen mindre lämpligt att åt borgenärerna öfverlemna att bestämma arfvodet för rättens ombudsman, då ofta nog borgenärernas beslutanderätt i verkligheten utöfvades af sysslomännen, och sålunda rättens ombudsman skulle i fråga om sitt arfvode blifva väsentligt beroende af dem, hvilkas åtgöranden han vore satt att öfvervaka. Rättens ombudsman vore en rättens förtroendeman och syntes därför böra få sitt arfvode bestämdt af rätten. För att lemna rätten ledning i sådant afseende borde dock borgenärerna, när de beslöte om arfvodet till sysslomännen, tillika föreslå arfvode för rättens ombudsman. — Förändrades 67 § konkurslagen i det syfte, nu angifvits, borde jemväl 3 § i lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889 undergå någon jemkning. Hvad nämnda lagrum innehölle derom att i konkurser af omförmälda slag konkursarfvodet skall af borgenärerna bestämmas särskildt för rättens ombudsman och särskildt för gode männen och sysslomännen, syntes nemligen i sådant fall såsom obehöfligt kunna utgå.

På sålunda anförda grunder hade departementschefen låtit utarbета de lagförslag, hvilka i ofvannämnda proposition blifvit, efter förutgående granskning i högsta domstolen, för Riksdagen framlagda.

Propositionen är af följande lydelse:

»Under åberopande af bifogade, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t jemlikt 87 § regeringsformen föreslå Riksdagen att antaga följande förslag till

1:o) Lag angående ändrad lydelse af 67 § konkurslagen den 18 september 1862.

Häri genom förordnas, att 67 § konkurslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Arfvode till gode män och till sysslomän bestämme borgenärerna, antingen till visst af hundrade, eller efter annan grund; ej må det för sysslomän efter tid räknas. Nöjas ej gode männen eller sysslomännen med borgenärernas beslut derutinnan, eller menar någon borgenär, eller gäldenären, att arfvodet blifvit för högt bestämdt; lägge rätten dem emellan, som skäligt pröfvas. När beslut angående arfvode till sysslomännen fattas, skola borgenärerna tillika föreslå arfvode till rättens ombudsman. Det förslag skall, jemte det i ärendet förda protokoll, ingifvas till rätten, som derefter bestämmer hvad skäligen må rättens ombudsman i arfvode tillerkännas.

Ej må arfvode njutas förr än gode män eller sysslomän slutlig reda för sig gjort.

Arfvode, som belöper för egendom, hvilken är intecknad eller deri särskild förmånsrätt eljest eger rum, skall, likasom kostnaden för den egendoms vård och försäljning, af egendomens afgäld och köpeskilling utgå.

2:o) Lag angående ändrad lydelse af 3 § i lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889.

Härigenom förordnas, att 3 § i lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Af det arfvode, som för gode männen och sysslomännen bestämmes, tage allmänna ombudet en tredjedel.»

Lagutskottet, som vid granskning af de framlagda lagförslagen icke funnit något att mot desamma erinra, hemställer,

1) att förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

I herr *Linds* förut nämnda motion anmärkes, hurusom institutionen rättens ombudsman i konkurser visat sig vara obehöflig och endast förorsakade ökade kostnader för konkursboets förvaltning, på grund

hvaraf motionären föreslår, »att den befattning med konkursförvaltningar, hvars innehafvare benämnes rättens ombudsman, må afskaffas och för den skull § 41 af nu gällande konkurslag den 18 september 1862 upphöra att vara gällande; samt — om detta förslag vinner bifall — att uti bemälda konkurslags öfriga paragrafer de förändringar må blifva vidtagna, som af förslaget antagande betingas».

I fråga om de skäl, som kunna anföras för bibehållande af ifrågasatt institution, tillåter sig lagutskottet att hänvisa till hvad utskottet andragit i första punkten af sitt vid 1888 års riksdag afgifna utlåtande, n:o 22, i anledning af då väckta motioner om ändringar i konkurslagen. Utskottet anmärkte i andra punkten af samma utlåtande, att hufvudsakliga anledningen till det missnöje mot institutionen, som under de senare åren på ett oförtydbart sätt framträdde, vore att söka i de dryga kostnader, som konkursförvaltningen medförde, särskildt genom arfvodet till rättens ombudsman. Med afseende härå och i anledning af väckt motion i sådant syfte hemställde utskottet om aflåtande af den i första punkten häröfvan omförmälda skrifvelse till Konungen. Nu har i anledning af denna skrifvelse, Kongl. Maj:t för Riksdagen framlagt ett lagförslag, hvilket synes egnadt att i väsentlig mån afhjelpa den öfverklagade olägenheten, att arfvodet för rättens ombudsman kan uppdrivas till oskäligt belopp. Med hänsyn härtill lär det icke vara lämpligt att nu ifrågasätta institutionens upphäfvande; hvarför utskottet hemställer,

2) att herr Linds motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I 36 § 1 mom. af gällande konkurslag stadgas:

»Har gäldenär genom gåfva afhändt sig egendom af sådant värde, att borgenärerna deraf märkelig skada haft, och äro ej mer än tre månader före konkursens början förflutna, sedan gåfva af lös egendom fullbordad, eller lagfart å gåfva af fastighet sökt blifvit; ege konkursboet den egendom återvinna: samma lag vare, der köp, byte, lega eller annat sådant aftal skett, och af missförhållandet mellan de å ömse sidor utfästade villkor skönjas kan, att aftalet hufvudsakligen har

egenskap af gäfvä. Då egendom sålunda återvinnes, gälde konkursboet derå gjord nödig kostnad, äfvensom, der något å andra sidan blifvit erlagdt, det sålunda utgifna eller dess värde.»

Herr A. Svenson föreslår i sin ofvan omförmälda motion, att det i nämnda lagrum förekommande ordet *tre* måtte utbytas mot ordet *sex*. Till stöd för ett dylikt förslag anförde motionären i en vid sistlidna års riksdag afgifven motion, hvartill han nu hänvisar, att lagens bestämmelser i fråga om den tid, inom hvilken återvinningstalan i dylika fall kan anställas, icke visat sig tillräckliga att hämma allehanda ofog i afsigt att undandraga gäldbundet bo egendom, som vid konkurs borde komma borgenärerna till godo.

I det utlåtande, n:o 10, punkten 4, som lagutskottet afgaf öfver herr Svensons år 1889 väckta motion, som var mera omfattande än den nu föreliggande, anförde utskottet bland annat följande:

»Vid bestämmandet af den tid före konkursens början, som får hafva förflutit, för att återvinningstalan af ifrågavarande beskaffenhet må kunna anställas, har lagstiftaren att taga hänsyn icke blott dertill, att svikliga tillställningar till borgenärens förfång så vidt möjligt förekommas, utan ock till angelägenheten deraf, att helgden af ingångna aftal och bestående rättsförhållanden icke bringas i fara. De komiterade, som uppgjorde förslag till 1862 års konkurslag hade, såsom deras år 1859 afgifna betänkande (sid. 66 och 67) utvisar, sin uppmärksamhet riktad på nödvändigheten, att båda dessa kraf blefve tillgodosedda. Utskottet föreställer sig ock, att de af komiterade föreslagna och sedermera i lagen intagna tidsbestämmelser ganska nära träffat hvad som i allmänhet måste anses vara det rätta, och att en ändring derutinnan skulle, om den ock ur den ena synpunkten vore till gagn, ur den andra synpunkten sedt medföra motsvarande, om ej större olägenheter. Med hvarje utsträckning af den ifrågavarande tidrymden växer nemligen faran därför, att återvinningstalan skulle kunna göras gällande mot personer, som genom de omständigheter, hvarunder så väl de som gälldenären handlat, bort vara skyddade mot sådan talan.»

På dessa skäl, som fortfarande torde ega giltighet, hemställer utskottet,

3) att herr Svensons motion icke må vinna Riksdagens bifall.

I herr *Dahns* motion, öfver hvilken utskottet slutligen har att yttra sig, föreslås, »att Riksdagen för sin del beslutar sådan ändring i och tillägg till 60 paragrafen 4 kap. konkurslagen,

att 1:o fordringsegare, som enligt 6 paragraf 17 kap. handelsbalken och lagen den 1 maj 1885 ega förmånsrätt, ej må för sådan sin fordran ega rösta vid val af god man eller syssloman i konkurs;

att 2:o fordringsegare, hvilkas fordran är in-tecknad i fastighet inom en tredjedel af fastighetens taxeringsvärde, ej heller må ega rätt att för sådan fordran deltaga i val af god man eller syssloman i konkurs;

att 3:o ingen på grund af fullmagt må ega rätt att, vid val af god man eller syssloman i konkurs, rösta för mer än en tiondedel af summan utaf de anmälda fordringsbeloppen.»

Till stöd för dessa förslag åberopar motionären hufvudsakligen de skäl, han anført i en vid 1889 års riksdag afgifven, till syftet likartad motion. I denna anmärkte motionären, att till följd af de många konkurser, som under senare tider egt rum, uppstått ett nästan yrkesmessigt jägtande efter befattningar såsom god man och syssloman i konkurser. För detta ändamål samlades fullmagter att föra talan för borgenärer, företrädesvis för innehafvarne af de största fordringarne, som dertill ofta vore förenade med förmånsrätt och sålunda icke medförde någon risk. Innehafvarne af smärre fordringar, som icke utginge med förmånsrätt, ansåge vanligen ej mödan värdt att vid valen af gode män och sysslomän söka att motverka innehafvarne af de större fordringsegarnes fullmagter. Följden blefve, att dessa senare utsåge sig sjelfve till gode män och sysslomän, på samma gång de åt sig bestämde arfvoden. »Men», fortsatte motionären, »att lagstiftarens mening ej varit densamma, till hvilket lagtolkningen fört, framgår bland annat deraf, att enligt 44 § 4 kap. konkurslagen borgenärerna ega att, då sysslomän väljas eller *sedermora* gifva dem särskild föreskrift att i förvaltningen rätta sig efter; äfvensom att borgenärerna ega att bland sig utse en eller flere, för hvilka sysslomännen, när så fordras, hafva att visa redo: rättigheter, som ju annulleras, när sysslomännen sjelfva rösta för mer än hälften af samtliga borgenärers röster. Jag har därför tänkt mig, att sådan prioriterad fordringsegare, hvars fordran är in-tecknad i fastighet under fastighetens halfva taxeringsvärde — eller, om så anses nödvändigt, gerna en lägre siffra — ej skulle ega rätt att deltaga i val till gode män och sysslomän, och att — i analogi med hvad som eger rum för rösträtts utöfvande vid kommunalstämma och allmän rådstuga — ingen vid ofvan nämnda val skulle få rösta för mer

än en fullmägt utöfver sin egen fordran. Då skulle man blifva qvitt dessa efterhängsna och opåkallade sysslomanskandidater, och de af förluster drabbade fordringsegarne åtminstone blifva i tillfälle att välja gode män och sysslomän efter sin egen åsigt.»

Herr Dahn har uti den nu föreliggande motionen, med hänvisning till hvad som förekommit under ärendets behandling vid 1889 års riksdag, i åtskilliga delar ändrat sina förslag; men deras syfte synes vara i hufvudsak detsamma.

Hvad först angår motionärens förslag, att innehafvare af intecknad fordran icke skulle vid val af gode män och sysslomän i konkursen få rösta för sin fordran, så vidt den låge inom viss del af den intecknade egendomens taxeringsvärde, möter i främsta rummet den betänklighet, att äfven dessa fordringsegrars rätt ofta kan vara beroende af det sätt, hvarpå egendomen förvaltas. Erfarenheten har ju ådagalagt, att fastigheter, äfven i fall der ingen särskild anmärkning kunnat göras mot konkursboets förvaltning, måst säljas till pris, som betydligt understigit taxeringsvärdet, och att innehafvare till och med af sådana fordringar som de i motionen åsyftade måst för dessas skyddande inköpa den intecknade egendomen. Dessutom skulle antagligen, om en sådan bestämmelse infördes, ofta uppstå tvekan om och i hvad mån en intecknings läge vore sådant, att dess innehafvare borde förvägras att för densamma rösta vid ifrågavarande val. Detta inses lätt, om man besinnar att för bedömande af en intecknings läge erfordras icke blott tillgång till taxeringsbevis och gravationsbevis, hvilket sistnämnda dessutom icke alltid torde kunna med tillräcklig skyndsamhet erhållas, utan äfven visshet om verkliga beloppet af de fordringar, för hvilka hvarje å gravationsbeviset upptagen inteckning vid den tid, då valet eger rum, utgör säkerhet. Visshet i detta afseende kan emellertid ingalunda alltid erhållas, då ju innehafvare af intecknad fordran icke behöfver bevaka densamma i konkursen.

Beträffande det, i anledning af en vid sistlidna års riksdag af lagutskottet gjord anmärkning, nu tillagda förslaget att från rösträtt utesluta äfven sådana borgenärer, hvilkas fordringar utgå med förmånsrätt framför inteckningar, må villigt erkännas att motionärens framställning derigenom vunnit i följdriktighet. Men häremot kan dock anmärkas dels — hvad motionären sjelf beaktat — att dessa fordringar i allmänhet uppgå till så ringa belopp, att den ifrågasatta inskränkningen i af-

seende på dem, annorlunda än i samband med dylik inskränkning för andra förmånsberättigade fordringar, saknar egentlig betydelse, dels att pröfningen, huruvida en fordran bör med sådan förmånsrätt utgå, ofta blifver ganska vansklig med de upplysningar, som vid valtillfällena kunna vara att tillgå.

Herr Dahn har slutligen under 3:o framställt det förslag, att ingen på grund af fullmakt skulle ega rätt att vid val af god man eller syssloman i konkurs rösta för mera än en tiondedel af summan utaf de anmälda fordringsbeloppen. Detta förslags genomförande skulle, enligt utskottets tanke, framkalla vida större olägenheter än de, hvilka motionären velat dermed undanrödja. En borgenär, hvilkens fordran uppginge till högre belopp än en tiondedel af sammanlagda fordringsbeloppet, skulle nemligen, om han vore boende å annan ort än den, der konkursen vore anhängig, blifva stäld i valet mellan att antingen företaga en möjligen både besvärlig och kostsam resa eller att se sin rösträtt underkastad en reduktion, som blefve större i samma mån som hans fordran vore större än öfriga borgenärers. Derjemte skulle svårighet uppstå för borgenärer att förena sig om ett gemensamt ombud, hvilken svårighet skulle blifva ganska känbar, om konkursen vore anhängig på en ort, der endast få för ändamålet lämpliga personer funnes att anlita.

Man skulle på detta sätt framkalla en betänklig rubbning i den med rättvisa och billighet öfverensstämmande grundsatsen, att hvarje borgenär bör i förhållande till storleken af sin fordran och sitt deraf beroende intresse af konkursboets omsorgsfulla förvaltning ega att på förvaltningen utöfva inflytande. Rubbningen synes så mycket betänkligare, som valet af gode män och sysslomän utan tvifvel hör till de viktigaste åtgärder, om hvilka borgenärerna ega att besluta.

På sålunda anförda skäl får utskottet hemställa,

4) att herr Dahns förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 17 februari 1890.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

mot utskottets hemställan i punkten 3):

af herrar *Smedberg, A. Göransson* och *C. Persson* i Stallerhult, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till herr *A. Svensons* motion; samt

mot utskottets hemställan i punkten 4):

af herr *H. Andersson* i Nöbbelöf, som ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till herr *Dahns* motion, och

af herr *Smedberg*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att för sin del besluta sådan ändring i 60 § konkurslagen, att ingen på grund af fullmagt skulle ega rätt att vid val af gode män eller sysslomän i konkurs rösta för mera än en tiondedel af summan utaf de anmälda fordringsbeloppen.
